

Oponentský posudek na
Diplomovou práci Petry Řehákové
Vytykáací konstrukce v norštině a ve francouzštině
ÚGS FF UK
2012

Diplomantka si ve své práci vytkla poměrně náročný úkol, a totiž popsat v kontrastivní perspektivě užití vytykáacích konstrukcí v norštině a ve francouzštině. Za tímto účelem vytvořila (excerpceí tří norských románů a jejich překladů do francouzštiny) postačující korpus 210 příkladů. Vlastnímu rozboru předchází (str. 8-33) analýza některých základních přístupů k funkční větné perspektivě, včetně popisu vytykáacích konstrukcí v obou jazycích. Velice oceňuji rozsah i pečlivost zpracování, zároveň však musím konstatovat, že celkový výsledek není úplně uspokojivý. Jako strana protivná uvedu nejprve (A) některé nedostatky/nepřesnosti spíše technické povahy a (B) některé sporné aspekty týkající se obsahu a/nebo metodologie.

A)

- Oceňuji, že diplomantka používá bibliografické odkazy v mezinárodním standardu (např. Gundel (2002: 115)), bohužel tak však nečiní úplně systematicky. Jen namátkou : na str. 17 je (správný) odkaz MacDonald 2008: 157, je však ještě zdvojen v poznámce pod čarou, atd.
- Četné fr. překladové ekvivalenty v úvodní části obsahují pravopisné a/nebo syntaktické chyby : *Ils m'ont appelés bientôt* (str. 13); *Je ne l'aurais pas dû faire* (str. 15); *Il y avait beaucoup de choses qui nous a impressionnés* (str. 17), atd.
- Na úrovni strukturace textu jsou v předložené práci některé opakující se pasáže. Např. v Metodologii práce (3.1., str. 34) se uvádí, že k analýze budou použity tři norské romány, tatáž informace se pak objevuje znovu na str. 36 (4.1.). Článek Ellen Prince je stručně připomenut na str. 11-12 a typ S-F je znovu zmíněn na str. 37.
- termín *tranzit* (str. 10-11) pocházející od Firbase není zdaleka přijímán všemi, asi by bylo třeba jej nějak definovat nebo zasadit do příslušného metodologického rámce.

B)

- Vráťím se nejprve k Prince 1978, neboť se mi zdá, že diplomantčina interpretace toto článku není úplně přesvědčivá. Výchozím bodem je pokus prověřit, zda na diskursivní úrovni jsou obě vytykáací konstrukce (wh-cleft a it-cleft) synonymní : *What John lost was his keys/It was his keys that John lost*. Důležitým pojmem je zde presupozice, navazující na Chomského rozlišení focus/presupposition. U wh-cleft konstrukcí se presupozice kryje ze známou informací (1978: 887). Naproti tomu u it-cleft se nutně nepředpokládá, že vytčená informace je posluchači známá (1978: 984). Typ Stressed focus (SF) Prince uvádí do souvislosti s Firbasovým pojmem komunikačního dynamismu. Důležitým konstatováním je, že druhý typ (informative-presupposition it-cleft) má hlavní funkci představit fakta či je zdůraznit jako nová. Typ wh-cleft odpovídá fr. konstrukci typu a) (viz str. 24), it-cleft typu b) (str. 25). Tady bylo asi třeba dát Prince 1978 do nějakého vztahu s tímto základním členěním. Rozbor podle vytčených větných členů (str. 44 a násl.) je určitě možný, ale jak souvisí s pojetím Ellen Prince?
- Předložená práce trpí podle mého soudu poněkud nejasněnou metodologií založenou na ne vždy kompatibilních referenčních textech. Na str. 37 se např. říká, že : „Typ S-F je v podstatě ryzí typ vytykáací konstrukce, neboť představuje výrazový prostředek, jehož úkolem je primárně rematizovat určitý element výpovědi. Přesto se tento typ v excerpovaných příkladech vyskytoval v nižším množství než typ druhý.“ Na str. 39 se objevuje tato formulace . „Typ I-P není vlastně pravou vytykáací konstrukcí, protože její primární funkcí není vytknout rematickou část výpovědi.“ Znamená to, že pravé vytykáací konstrukce mají

jedinou funkci, a tou je rematizace? Jaká je pak funkce těch „nepravých“? Na str. 28 je uvedeno souvětí :

On sonne. C'est le facteur qui arrive.

Za prvé se mi nezdá, že by to byl příklad mluveného projevu. Které elementy tu jsou kontextově/kotextově nové? Jaký je rozdíl mezi touto konstrukcí a konstrukcí bez vytýkání, tedy :

On sonne. Le facteur arrive.

Kohesi textu zajišťuje právě presupozice, že původcem zvonění je lidská bytost. Pomocí inference lze dovodit, že onou lidskou bytostí je právě listonoš. Tato sémanticko-logická operace je stejná v obou případech, což lze snadno dokumentovat příkladem, kdy v první větě bude jiné sloveso :

??On mange. C'est le facteur qui arrive/Le facteur arrive.

Z hlediska textové posloupnosti by bylo možné uvažovat i o postupně rozvíjejícím se tématu :

Une personne sonne. (La + cette) personne qui sonne est le facteur.

Své kritické připomínky chápu především jako podklad k disputaci při obhajobě. Hodnocení práce navrhuji velmi dobře.

19.5.2012

Jaroslav Štichauer
oponent